

Kirkerådet

Dato: 16.06.2017

Vår ref: 17/02842-3

Deres ref:

Høringsuttalelse fra Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop og Preses vedr. forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og kirkemøte

Under punktet om «Flertalls og forholdstallsvalg» er det avgitt to ulike uttalelser. Den ene støttes av Nidaros biskop og et flertall i Nidaros bispedømmeråd. Den andre støttes av Preses i bispemøtet og et mindretall i Nidaros bispedømmeråd.

De siste års utvikling av Den norske kirkes valgordning har vært viktig og nødvendig. Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop og Preses vil understreke at kirkens demokrati må være forståelig, transparent og engasjerende.

Nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet, bør derfor være tuftet på noen konkrete målsettinger og prinsipper:

- 1) Demokrati og inkludering
- 2) Økt valgdeltagelse
- 3) Forståelse og pålitelighet
- 4) Mest mulig samsvar med øvrige valg i samfunnet
- 5) Tydelige alternativ
- 6) Valgresultat som er representativt, legitimt og kommuniserbart

Direkte valg eller kombinasjonsvalg (direkte og indirekte valgongang) ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Nidaros bispedømmeråd valgte foran kirkevalget i 2015 å gjennomføre direkte valg for alle sju leke medlemmer. Begrunnelsen den gang var hensynet til det enkelte kirkemedlems ansvar og innflytelse, behovet for større engasjement og oppslutning, og en tydelig demokratisk legitimitet. I følge vedtaket den gang, ville direkte valg også føre til et enklere valgoppgjør for både valgstyre, kandidater og opinion.

Noen bispedømmer valgte i 2015 å gå for et *kombinasjonsvalg*, der fire medlemmer ble valgt direkte og tre medlemmer ved indirekte valg. Hovedargumentasjonen var behovet for å sikre menighetsrådenes/«de aktive kirkemedlemmenes» direkte innflytelse, en tydeligere sammenheng mellom menighetsråd og Kirkemøtet og regional tilpasning.

Argumentene er sterke for å gjennomføre direkte bispedømmerådvalg. I tillegg til begrunnelsene som ble anført av Nidaros bispedømmeråd den gang, er det grunn til å peke på at det vil være udemokratisk å gi noen velgere mulighet til å stemme to ganger, og at

avstanden i tid mellom de to valgresultatene vil gjøre kirkevalget enda vanskeligere å kommunisere.

Kirkevalg bør gjennomføres som direktevalg i hele landet, som anført i høringsnotatets alternativ 2: «Direkte valg på alle leke medlemmer».

Flertalls- og forholdstallsvalg

Et flertall (7 av 10) i Nidaros bispedømmeråd og Nidaros biskop gir følgende uttalelse under dette punkt:

Kirkelovens § 23 med forarbeider sier at Kirkemøtet er pålagt å ha en ordning hvor det er mulighet for å stille flere lister. Dette regelfestet Kirkemøtet selv allerede ved behandling av valgreglene i 2013 og 2014, og ordningen er altså også stadfestet gjennom endringer i Kirkeloven.

Åpningen for å stille flere lister førte til at det ved kirkevalget 2015 ble stilt to lister i 9 av 11 bispedømmer, blant dem Nidaros bispedømme.

Høringsnotatet fra Kirkerådet tar høyde for at det ved Kirkevalget 2019 vil foreligge alternative lister i alle bispedømmer, og beskriver ulike måter prosessen fram mot et slikt valg kan gjennomføres:

1. Videreføre ordningen fra 2015, der en nominasjonskomité på bispedømmenivå først utarbeider en valgliste og at det deretter åpnes for å stille alternative lister.
2. Opprettholde nominasjonskomité på bispedømmenivå, men ha samtidige frister for alle lister inkl. nominasjonskomitéens liste.
3. Ordning med selvstendige lister; intensjonsfrist og listefrist. Mulighet for nominasjonskomité på bispedømmenivå.
4. Ordning med selvstendige lister; intensjonsfrist og listefrist. Ingen nominasjonskomité på bispedømmenivå.

Evalueringsene fra Kirkevalget 2015 pekte på at det ulike utgangspunktet til Nominasjonskomitéens lister og Åpen folkekirkes lister skapte en asymmetrisk situasjon. Dette følte kanskje sterkest for dem som sto på Nominasjonskomitéens liste, blant annet fordi de ikke hadde et felles program å kommunisere til velgere og media.

Nidaros bispedømmeråd anbefaler med basis i dette en ordning med flere selvstendige lister, der det settes en intensjonsfrist og en listefrist for alle som ønsker å stille liste ved kirkevalget. Dette vil gi tydelige valgalternativ for velgerne og trygghet for den enkelte kandidat, samtidig som det motiverer til å stille alternative lister.

Det bør samtidig være enkelt å stille liste. Det kan derfor vurderes om det er behov for så mange som 150 underskrivere i hvert bispedømme for å få godkjent en valgliste.

For å ha beredskap for en situasjon der det ikke stilles selvstendige lister ved kirkevalget, bør det i de nye valgreglene regelfestes en ordning som gjør at det kan settes ned en nominasjonskomité på bispedømmenivå slik alternativ 3 i høringsnotatet åpner for.

Preses og et mindretall i Nidaros bispedømmeråd (3 av 10) avgir følgende uttalelse under dette punkt:

For å sikre demokrati og inkludering, økt valgdeltagelse, tydelige alternativ og mest mulig likhet med øvrige valg i samfunnet, vil et *forholdstallsvalg* med selvstendige lister fra nomineringsgrupper være mest hensiktsmessig.

Spørsmålet er om Den norske kirke er moden for dette. Kirkevalget, slik det fremstår i dag, har fremdeles en kort historie. Det har ikke vært noen lang tradisjon for at menighetsråds- og bispedømmerådvalg har vært politisk polarisert. Imidlertid er det ingen tvil om at den tydelige politiske debatten foran valget i 2015, om én konkret sak (vigsel), stimulerte til økt engasjement og valgdeltagelse.

Nye regler for Kirkevalg bør bidra til en klar mulighet for å delta i demokratiet i menings- eller saksgrupperinger.

Så lenge det ennå ikke er utbygd et system og en tradisjon for å stille selvstendige lister, vil en nominasjonskomité likevel ha en funksjon i å sikre en inkluderende bredde (f.eks i geografi og kirkepolitiske alternativer) og legitime valgresultat. En ordning der to lister er tilstrekkelig for å gjennomføre valg, kan føre til at lister med ganske like utgangspunkt meldes opp – og at medlemmer som har et annet geografisk, kulturelt eller kirkepolitisk ståsted, ikke finner noe alternativ i det hele tatt.

Nidaros bispedømmeråd vil imidlertid påpeke at når tydelige politiske alternativ er ytterligere innarbeidet i kirkens demokrati og valg, vil behovet for en nominasjonskomité falle bort.

Kirkevalget bør avholdes som forholdstallsvalg. Slik situasjonen er i dag, bør Kirkerådet velge den skisserte ordning i pkt. 2 - «Ordning med nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister».

Følgende er felles for begge syn:

I sin evaluering av kirkevalget 2015 uttalte Nidaros bispedømmeråd dette om fallgruver ved ulike frister for nominasjonskomitéliste og andre lister: «Noen har ment at muligheten til å skifte liste i prosessen var uheldig. Erfaringene ved dette valget tilsier at det bør reflekteres grundig omkring hele nominasjonsprosessen...og om det skal være samme dato for innlevering av alle kandidatlistene».

Med bakgrunn i de utfordringene man opplevde i 2015, er det naturlig at et nytt regelverk opererer med samtidige frister for valglistene.

Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper m.m

Å stille selvstendig liste til et kirkevalg er fremdeles en ung ordning i Den norske kirke, og det er ingen etablert tradisjon for dette. Det er derfor avgjørende at en tilskuddsordning stimulerer til at mange vurderer – og etter hvert gjennomfører – det å stille liste til valget. Slik kan Den norske kirke sikre demokrati, inkludering, økt valgdeltagelse og høy legitimitet.

Det er også viktig at ordningen oppfattes pålitelig, og at det ikke kan oppstå noen mistanke om at retten til støtte blir vurdert politisk.

Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop og Preses vil anbefale pkt. 1: «Tilskuddsordning for nomineringsgrupper delt i en nomineringsfase og en valgfase», under dette temaet i høringsdokumentet. Dette innebærer en ordning med en intensjonsstøtte og en listestøtte som er *berettiget* for dem som ønsker å stille liste til valget.

Personvalgregler

Vurderingene rundt personvalgregler bør være tuftet på målsettingene om økt demokrati og en lettfattelig ordning som er mest mulig likt øvrige valg i samfunnet. Derfor vil Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop og Preses tilrå følgende:

- Fortsatt begrensning i antall mulige tilleggsstemmer til *tre*, for å gjøre det vanskeligere for et mindretall av velgerne å «styre» valget.
- Ikke gjeninnføre adgang til å stryke kandidater. Dette for å gjøre det lettere for valgstyret å skaffe kandidater og mindre krevende å stille som kandidat.
- Mulighet for personvalg flytter makt fra nominasjonskomité til velgere. Det er dermed en styrking av demokratiet, og i tråd med Kirkemøtets ønske om å begrense nominasjonskomitéenes innflytelse. Samtidig bør det være en viss sperregrense, slik at ikke enkeltpersoner eller begrensede grupperinger kan avgjøre valget. Kirkerådet har foreslått en sperregrense på fem eller åtte prosent. Siden fylkestingsvalget har en grense på åtte prosent, og det samme er foreslått for stortingsvalg, er det hensiktsmessig å ha denne grensen også i Kirkevalget.

- Ikke innføre stemmetillegg, av samme grunn som ovenfor; ambisjonen om å flytte innflytelse fra nominasjonskomité til velgerne.
- Gi mulighet til å gi tilleggsstemmer fra andre lister.

Valgkretser og stemmekretser

I dagens ordning kan medlemmer som midlertidig bor i et annet sokn enn de er registrert bosatt i, forhåndsstemme frem til 1. september. En ordning hvor de også kan få sin stemme registrert på valgdagen for et annet sokn, vil skape krevende gjennomføring av valget, et valresultat som er klart langt senere og et problem knyttet til formidling av resultatet.

Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop og Preses tilrår derfor, i tråd med høringsnotatet fra Kirkerådet, at dagens ordning opprettholdes.

Øvrig om gjennomføring av valg

Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop og Preses støtter en videreføring av supplerende stemmegivning på nominasjonskomitéens lister.

Det er også viktig, slik det fremgår i høringsnotatet, å stramme inn kravet om hemmelig valg. Det er all grunn til å understreke behovet for skjermede stemmelokaler og nøytral opptreden blant valgfunksjonærer. Dette også med bakgrunn i Nidaros bispedømmeråds evaluering av valget i 2015, der det omtales klager på valgfunksjonærer som ikke var nøytrale, uegnede valglokaler og ureglementert håndtering av avgitte stemmer.

Med vennlig hilsen

Gunn Karlsaune
Stiftsdirektør

Magne Vik Bjørkøy
Kultur- og kommunikasjonsrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kirkerådet